

*Оксана Собчишин,
аспірант кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

Науковий керівник: **Ганна Слосанська,**
*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка*

МОРАЛЬНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА ПРОФЕСІЙНА ЯКІСТЬ СУЧАСНОГО ВІЙСЬКОВОГО ЛІДЕРА

Постановка проблеми. Повномасштабне вторгнення російської федерації в 2022 році на територію України змусило народ і армію переосмислити своє ставлення не тільки до власної історії, мови чи релігії, а й до самої культури поведінки кожного громадянина. Жорстокі події війни вразили українське і світове суспільство в цілому. Боротьба за незалежність цілої нації внесла значні зміни у всі сфери життєдіяльності, вибудовуючи нові моделі поведінки держаних діячів та воєначальників, тим самим створюючи нові стилі та моделі лідерства. Модель радянського лідерства остаточно померла.

Аналізуючи страшні воєнні злочини скоєні в Україні військовими російської федерації можемо впевнено сказати, що саме за рівнем розвитку соціальної і моральної культури суспільства і визначається рівень розвитку країни на світовій арені. А недостатній розвиток моральної свідомості свідчить про збільшення кількості непорозумінь, конфліктів, нестабільних та кризових ситуацій, що можемо і спостерігати у рф. Відтак, вважаємо однією із найбільш важливих морально-психологічних якостей, яким має володіти військовий лідер є моральність, яка виступає суттю етичної культури, основою формування професійної культури військовослужбовця та проявляється через світогляд особисті. Ставлення до військової служби, виконання службових завдань та взаємовідносин у підрозділі визначається рівнем формування цієї моральної складової військовослужбовця.

Виклад основного матеріалу. Звертаючись до вивчення передумов виникнення моральної складової у військового лідера, варто для початку розглянути поняття «моралі» та «моральності». Так, мораль (лат. *moralis* — моральний, від *mores* — звичаї) — духовно-культурний механізм регуляції поведінки особистості та соціальних груп за допомогою уявлень про належне, в яких узагальнені норми, цінності, зразки поведінки, принципи ставлення до інших індивідів та соціальних груп. Мораль постає як цілісна система добра, цінностей людської життєдіяльності та співвідноситься з духовно-ідеальними основами права, релігії, мистецтва, філософії [1, с. 248].

Дослідники різних історичних епох трактували мораль, як досвід житейської мудрості; як школу виховання людини, навчання її добродетельності; як виконання божественних заповітів, що забезпечують безсмертя особистості; як забезпечення чесності у взаєминах людей; як інститут, який приборкує тваринні інстинкти людини та інші [2, с. 262].

Про моральні чесноти у своїх працях висловлювались такі античні мислителі, як: Сократ, Платон, Епікур; учені Середньовіччя: Аврелій Августин і Фома Аквінський ін.; мислителі епохи Відродження: Джованні Піко делла Мірандола і М. Монтень; філософи Нового часу: Бенедикт Спіноза, Т. Гоббс та ін. Фундаментальний внесок та масштабну систематизацію теорій етики, моралі та культури зробили такі учені, як О. Шпенглер, З. Фрейд, Г. Гегель, і багато інших. Дослідженнями моралі, моральності, етики та культури у військовій справі серед вітчизняних вчених займалися: Ягупов В. В., Голик М. М., Гинда С. М., Романишин А. М., Бойко О. В., Грицевич Т. Л., Гузенко І. М., Олексюк О. Є., Шевкун Г. М., Ткачук П. П., Лазуріна Н. П. та багато інших.

Синонімами терміну «моральність» вважаються такі поняття, як мораль та етика. Зокрема етика, як філософська дисципліна вивчає моральність і мораль. Моральність виступає внутрішнім регулятором поведінки особистості та у будь-якій сфері професійної діяльності відповідає за ставлення цієї людини до своїх колег з якими вона взаємодіє, до своїх професійних обов'язків та до суспільства загалом.

Військова сфера діяльності являється тим самим професійним напрямком, де моральні колізії особливо чітко проявляються, адже ситуації, що пов'язані з виконанням бойових завдань, життям і смертю, боротьбою за гідність, свободу і незалежність суттєво залежать від

поведінки воїна. Високий рівень моральної культури військовослужбовця свідчить про те, що він досягнув професійного розвитку й моральної зрілості і проявляється в здатності самостійно планувати своє майбутнє, свідомо ставити собі цілі, займатися їх реалізацією, що згодом формує його стійку життєву позицію. Моральним орієнтиром справжнього військового професіонала є Кодекс честі офіцера Збройних Сил України [3].

Моральна культура військового лідера передбачає наявність таких рис, як: вихованість, справедливість, резистентність до злоби та неприпустимість до зловживання службовим становищем та статусом. Вирішальною складовою моральності військового є здатність та готовність до самоаналізу, самопізнання і самовдосконалення. Військовий лідер повинен бути відповідальним за свою поведінку, професійну діяльність та саморозвиток [4, с.18].

Висновки. Відповідальність військового лідера полягає не тільки в успішному виконанні поставлених завдань, а й в особистісному виявленні високих стандартів зразкової поведінки, чесності і моральності по відношенню до своїх підлеглих, для яких він є особистим прикладом. В умовах воєнного стану військовослужбовці ЗСУ та мирні жителі країни проявили високий рівень соціальної і моральної культури, доказом цього є невинне волонтерство, благодійність, допомога один одному та гуманне ставлення до військовополонених.

Список використаних джерел:

1. Філософія: Словник-довідник: навч. посіб. / І. Ф. Надольний та ін. 3-тє вид. Київ : НАКККиМ, 2011. 480 с.
2. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики: словник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 416 с.
3. Про Кодекс честі офіцера Збройних Сил України: Наказ Міністерства оборони України від 31.12.1999 р. № 412.
4. Методичні рекомендації щодо проведення психологічної підготовки особового складу Збройних Сил України. Київ. 2012. 214 с. URL:
https://www.mil.gov.ua/content/social_adaptation/psychological_preparation/recomend_pcuvol_pidgotovka_2013.pdf (дата звернення: 08.04.2023).